

**Hotărârea CNCD cu privire la discriminarea prin publicare
de articole în scopul modificării denumirii
de „rom” în denumirea de „țigan”**

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII

HOTĂRÂREA din 4 mai 2010

Dosar nr.: 96/2009

Petiția nr.: 2618/03.03.2009

Petent: Nicolae Păun

Reclamat: Jurnalul Național

Obiect: încălcarea dreptului la demnitate al persoanelor de etnie romă

I. Numele și domiciliul părților

I.1. Numele și domiciliul ales al petentului

I.1.1. Nicolae Păun, Camera Deputaților, Str. Izvor nr. 2-4, sector 5, București

I.2. Numele, sediul și domiciliul ales al reclamaților

I.2.1. Jurnalul Național, Piața Presei Libere nr. 1, Casa Presei, Corp B, parter, sector 1, București

I.2.2. Gabriela Antoniu, Piața Presei Libere nr. 1, Casa Presei, Corp B, parter, sector 1, București

II. Obiectul sesizării

Petiția nr. 2618/03.03.2009 arată că prin articolele publicate în cotidianul reclamat din 2 și 3.03.2009, cu scopul de a modifica denumirea de „rom” în denumirea de „țigan”, conțin afirmații care ating dreptul la demnitate al persoanelor de etnie romă.

III. Descrierea presupusei fapte de discriminare

Petentul, în calitate de reprezentant unic al minorității romilor în Parlamentul României și președinte al Partidei Romilor, consideră discriminatorie articolele publicate în cotidianul reclamat din 2 și 3.03.2009, cu scopul de a modifica denumirea de „rom” în denumirea de „țigan”.

IV. Procedura de citare

Părțile au fost citate pentru data de 27.08.2009 (filele 14-15). La audierea din 27.08.2009 părțile nu s-au prezentat.

Procedura de citare a fost legal îndeplinită.

V. Susținerile părților

În Petiția nr. 2618/03.03.2009 (filele 1-2 din dosar) se arată că prin articolele publicate în cotidianul reclamat din 2 și 3.03.2009, cu scopul de a modifica denumirea de „rom” în denumirea de „țigan”, conțin afirmații care ating dreptul la demnitate al persoanelor de etnie romă. Consideră că articolele publicate sub titlul „«Țigan» în loc de «rom»” și „De la rom la referendum” reprezintă instigare la discriminare, rasism și xenofobie, citând două fragmente: „în 1993 romii nu deveniseră sperietoarea Europei”; „Cuvântul «rom» nu are parfumul aparte pe care îl are «țigan»”.

VI. Motivele de fapt și de drept

În fapt, Colegiul Director reține că ziarul reclamat a publicat un articol care conține următoarea afirmație: „Recrudescența infrafracțiunilor comise de țigani în Italia și nu numai, precum și asocierea acestor fapte cu poporul român prezentat ca un popor de violatori, hoți are efecte negative nu numai asupra țării noastre ca imagine, ci și asupra românilor de bună-credință care merg în străinătate să câștige un ban cinstit. S-a ajuns la situații paradoxale, în care România nu mai înseamnă pentru presa și opinia publică din străinătate țara Nadiei Comănești, a lui Constantin Brâncuși sau a lui George Enescu, nu mai este țara cu tradiții și frumuseți tulburătoare, ci o țară de barbari care fură, violează, dau în cap. Și totul pornește de la o nefericită confuzie de termeni: rom/români, termeni care în alte limbi, cum ar fi italiana – rom-rumeno, se aseamănă foarte mult, iar diferențele dispar în mentalul colectiv, astfel că aceste cuvinte devin sinonime și nimeni nu mai știe dacă acela care a furat sau a violat este român sau rom. Ca urmare, *Jurnalul Național* propune printr-un proiect de lege revenirea la folosirea cuvântului «țigan» în loc de «rom», atât în plan intern, cât și internațional pentru a evita confuzia. În plan intern, folosirea cuvântului «rom» este reglementată printr-un memorandum emis în anul 2000 în urma unor presiuni interne asupra autorităților române de a schimba un alt memorandum din 1995 care instituise folosirea termenului de țigan”.

În drept, Colegiul Director reține următoarele:

Constituția României, prin art. 16 alin. (1) garantează dreptul la egalitate: „Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări”.

Potrivit Constituției României, art. 20 alin. (1), „Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile cetățenilor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Declarația universală a drepturilor omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte.

Articolul 30 al Constituției României asigură libertatea de exprimare, prevede și limitele acestei libertăți:

„(6) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine.

(7) Sunt interzise de lege defăimarea țării și a națiunii, îndemnul la război, de agresiune, la ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violență publică, precum și manifestările obscene, contrare bunelor moravuri”.

Convenția europeană a drepturilor omului, art. 14 prevede: „Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională și socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație”.

Protocolul nr. 12 la Convenția europeană a drepturilor omului, art. 1 prevede interzicerea generală a discriminării: „Exercitarea oricărui drept prevăzut de lege trebuie să fie asigurată fără nicio discriminare bazată, în special, pe sex, pe rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau oricare altă situație”.

Recomandarea nr. R (97) 20 a comitetului de miniștri către statele membre cu privire la „discursul de ură”, adoptată de către Comitetul de Miniștri ai Consiliului Europei la 30.10.1997, în cadrul celei de-a 607-a reuniuni a Delegațiilor Miniștrilor, prevede următoarele:

„Constatând faptul că aceste forme de exprimare pot avea un impact mai mare și mai prejudiciabil atunci când sunt difuzate prin intermediul mijloacelor de comunicare în masă;

Estimând că necesitatea de a combate aceste forme de exprimare este și mai urgentă în situații de tensiune și în timpul războaielor și a altor forme de conflicte armate;

Estimând că este necesar să se indice linii directe guvernelor și Statelor membre despre modul de tratare a acestor forme de exprimare, recunoscând totodată că majoritatea mijloacelor de comunicare în masă nu pot fi blamate pentru forme de exprimare de acest fel;

Având în vedere art. 7 parag. 1 al Convenției europene cu privire la televiziunea transfrontalieră, precum și jurisprudența organelor Convenției europene a drepturilor omului referitoare la art. 10 și 17 ale acestei Convenții;

Ținând cont de Convenția Națiunilor Unite cu privire la eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială și de Rezoluția nr. (68) 30 a Comitetului de Miniștri cu privire la măsurile ce urmează a fi întreprinse împotriva incitării la ura rasială, națională și religioasă;

Constatând faptul că nu toate Statele membre au semnat, ratificat și aplicat această convenție în cadrul legislației lor naționale;

Conștient de necesitatea reconcilierii luptei împotriva rasismului și intoleranței cu necesitatea protejării libertății de exprimare, pentru a se evita riscul subminării democrației din motivul apărării acesteia;

Conștient de asemenea de necesitatea respectării depline a independenței și autonomiei editoriale a mijloacelor de comunicare în masă;

Recomandă guvernelor Statelor membre:

1. să întreprindă acțiuni corespunzătoare în scopul combaterii discursului de ură pe baza principiilor enunțate în anexa la prezenta recomandare;

2. să se asigure că astfel de acțiuni se înscriu în cadrul unei modalități de abordare globală a cauzelor profunde ale acestui fenomen; cauze sociale, economice, politice, culturale și altele;

3. să procedeze, dacă nu au făcut-o deja, la semnarea, ratificarea și punerea efectivă în aplicare în legislația națională a Convenției Națiunilor Unite cu privire la

eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială, în conformitate cu Rezoluția nr. (68) 30 a Comitetului de Miniștri cu privire la măsurile ce urmează a fi întreprinse împotriva incitării la ura rasială, națională și religioasă;

4. să examineze legislațiile și practicile lor interne, pentru a se asigura că acestea sunt conforme cu principiile care figurează în anexa la prezenta recomandare.

Anexa la Recomandarea nr. R (97) 20

Domeniul de aplicare

Principiile enunțate în continuare se aplică la discursul de ură, în special la cel difuzat prin intermediul mijloacelor de comunicare în masă.

În sensul aplicării acestor principii, termenul „discursul de ură” trebuie înțeles ca reglementând toate formele de exprimare care propagă, incită, promovează sau justifică ura rasială, xenofobia, antisemitismul sau alte forme de ură fondate pe intoleranță, inclusiv intoleranța care se exprimă sub formă de naționalism agresiv și de etnocentrism, de discriminare și ostilitate față de minorități, imigranți și persoane provenite din imigrație.

Principiul 1

Guvernelor Statelor membre, autorităților și instituțiilor publice de nivel național, regional și local, precum și funcționarilor, le revine o responsabilitate specială de a se abține de la declarații, în special în mijloacele de comunicare în masă, care pot fi în mod rezonabil înțelese ca un discurs de ură sau ca un discurs care poate avea drept efect să acrediteze, să propage sau să promoveze ura rasială, xenofobia, antisemitismul sau alte forme de discriminare sau de ură bazate pe intoleranță. Aceste exprimări trebuie să fie interzise și condamnate în mod public cu orice ocazie.

Principiul 2

Guvernele Statelor membre ar trebui să stabilească sau să mențină un cadru juridic complet și adecvat, compus din dispoziții civile, penale și administrative referitoare la discursul de ură. Acest cadru ar trebui să permită autorităților administrative și judiciare de a concilia în fiecare caz respectarea libertății de exprimare cu respectarea demnității umane și protecția reputației și a drepturilor altora.

În acest scop, guvernele Statelor membre ar trebui să studieze mijloacele de:

- a încuraja și a coordona cercetările asupra eficienței legislațiilor și practicilor juridice existente;
- a reexamina cadrul juridic existent pentru a asigura aplicarea sa în mod adecvat la diverse noi mijloace de comunicare în masă, servicii și rețele de comunicații;
- a dezvolta o politică coordonată de acțiune, bazată pe liniile directoare naționale care respectă principiile stabilite în prezenta recomandare;
- a adăuga la evantaiul de sancțiuni penale măsuri alternative care constau în realizarea unor servicii de interes colectiv;
- a întări posibilitățile de combatere a discursului de ură prin intermediul dreptului civil, de exemplu acordând organizațiilor nonguvernamentale interesate posibilitatea declanșării unor proceduri civile, acordând despăgubiri victimelor discursului de ură, și prevăzând pentru instanțele judecătorești posibilitatea luării unor decizii care să permită victimelor de a-și exercita dreptul la replică sau prin care să dispună o dezmințire;
- a informa publicul și responsabilii mijloacelor de comunicare în masă asupra dispozițiilor juridice aplicabile în materia discursului de ură.

Principiul 3

Guvernele Statelor membre ar trebui să se asigure ca, în cadrul juridic menționat în principiul 2, orice ingerință a autorităților publice în libertatea de exprimare să fie strâns limitată și aplicată în mod nearbitrar în conformitate cu dreptul, pe baza unor criterii obiective. În afară de aceasta, în conformitate cu principiul fundamental al Statului de drept, orice limitare sau ingerință în libertatea de exprimare trebuie să facă obiectul unui control judiciar independent. Această cerință este deosebit de importantă în cazurile în care libertatea de exprimare trebuie să fie conciliată cu respectul demnității umane și cu protecția reputației sau a drepturilor altora.

Principiul 4

Dreptul și practicile interne ar trebui să permită instanțelor judecătorești să țină cont de faptul că anumite exprimări concrete de discurs de ură pot fi atât de insultătoare pentru indivizi sau grupuri încât să nu beneficieze de gradul de protecție pe care art. 10 al Convenției europene a drepturilor omului îl acordă celorlalte forme de exprimare. Un astfel de caz poate viza situația în care discursul de ură urmărește fie distrugerea altor drepturi și libertăți protejate de către Convenție, fie limitări mai ample decât cele prevăzute în acest instrument.

Principiul 5

Dreptul și practicile interne ar trebui să permită ca, în limitele competențelor lor, reprezentanții autorităților publice sau ai altor autorități având competențe similare să acorde o atenție deosebită cazurilor referitoare la discursul de ură. În acest sens, aceste autorități ar trebui să examineze cu atenție dreptul suspectului la libertatea de exprimare, în măsura în care impunerea sancțiunilor penale constituie în general o ingerință serioasă în această libertate. Instanțele judecătorești competente ar trebui, atunci când impun sancțiuni împotriva persoanelor condamnate pentru delict referitoare la discursul de ură, să respecte în mod strict principiul proporționalității.

Principiul 6

Dreptul și practicile interne în domeniul discursului de ură ar trebui să țină cont în mod corespunzător de rolul mijloacelor de comunicare în masă în comunicarea informațiilor și ideilor care expun, analizează și explică exemple concrete de discurs de ură și subliniază fenomenul general, precum și dreptul publicului de a primi informații și idei.

În acest scop, dreptul și practicile interne ar trebui să stabilească o distincție clară între responsabilitatea autorului pentru exprimările de discurs de ură, pe de o parte, și, responsabilitatea eventuală a mijloacelor de comunicare în masă și a profesioniștilor din mijloacele de comunicare în masă care contribuie la difuzarea lor în cadrul misiunii lor de a comunica informații și idei despre subiecte de interes public, pe de altă parte.

Principiul 7

În continuarea principiului 6, dreptul și practicile interne ar trebui să țină cont de faptul că:

- informațiile referitoare la rasism, xenofobie, antisemitism și la alte forme de intoleranță sunt pe deplin protejate de art. 10 parag. 1 al Convenției europene a drepturilor omului și nu pot constitui obiectul ingerinței decât cu respectarea condițiilor stabilite în parag. 2 al aceluiași articol;

- regulile și criteriile utilizate de către autoritățile naționale pentru a evalua necesitatea limitării libertății de exprimare trebuie să fie conforme cu principiile conținute în articolul 10, așa cum este acesta interpretat de jurisprudența organelor Convenției. Acestea trebuie să țină cont în special de forma, conținutul, contextul și scopul informațiilor;

- respectarea libertăților jurnalistice presupune ca instanțele judecătorești și autoritățile publice să se abțină de a impune mijloacelor de comunicare în masă punctele lor de vedere privitor la tipul tehnicilor de informare pe care jurnaliștii trebuie să le adopte”.

Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială definește prin art. 1 discriminarea rasială prin următoarele: „În prezenta convenție, expresia «discriminare rasială» are în vedere orice deosebire, excludere, restricție sau preferință întemeiată pe rasă, culoare, ascendență sau origine națională sau etnică, care are ca scop sau efect de a distruge sau compromite recunoașterea, folosința sau exercitarea în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alt domeniu al vieții publice”.

Această convenție, adoptată de Adunarea generală a ONU la 21.12.1965 și ratificată de România prin Decretul nr. 345/1970, prin art. 4, solicită ca statele părți să condamne „orice propagandă [...] care se inspiră din idei sau teorii bazate pe superioritatea unei rase sau unui grup de persoane de o anumită culoare sau de o anumită origine etnică”, iar prin art. 7 statele semnatare „se angajează să ia măsuri imediate și eficiente [...] pentru lupta împotriva prejudecăților ce duc la discriminare rasială și pentru a favoriza înțelegerea, toleranța și prietenia între națiuni și grupuri rasiale și etnice”. Potrivit Legii nr. 612/2002, victimele discriminării rasiale (conform Convenției internaționale privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială) se pot adresa către Comitetul pentru Eliminarea Discriminării Rasiale (ONU).

O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare (în continuare O.G. nr. 137/2000), republicată, la art. 2 alin. (1) stabilește: „Potrivit prezentei ordonanțe, prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice”.

Conform art. 2 alin. (4) din O.G. nr. 137/2000, republicată: „Orice comportament activ ori pasiv care, prin efectele pe care le generează, favorizează sau defavorizează nejustificat ori supune unui tratament injust sau degradant o persoană, un grup de persoane sau o comunitate față de alte persoane, grupuri de persoane sau comunități atrage răspunderea contravențională conform prezentei ordonanțe, dacă nu intră sub incidența legii penale”.

Articolul 15 al O.G. nr. 137/2000, republicată, garantează dreptul la demnitate personală, stabilind: „Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă

fapta nu intră sub incidența legii penale, orice comportament manifestat în public, având caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau națională, ori acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității sau crearea unei atmosfere intimidante, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acesteia/ acestuia la o rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau categorie defavorizată, ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia/ acesteia”.

Colegiul Director constată că articolul, în principal prin partea introductivă („Recrudescența infrafracțiunilor comise de țigani în Italia și nu numai, precum și asocierea acestor fapte cu poporul român prezentat ca un popor de violatori, hoți are efecte negative nu numai asupra țării noastre ca imagine, ci și asupra românilor de bună-credință care merg în străinătate să câștige un ban cinstit. S-a ajuns la situații paradoxale, în care România nu mai înseamnă pentru presa și opinia publică din străinătate țara Nadiei Comăneci, a lui Constantin Brâncuși sau a lui George Enescu, nu mai este țara cu tradiții și frumuseți tulburătoare, ci o țară de barbari care fură, violează, dau în cap”) au scopul de a adânci în populație stereotipurile negative la adresa romilor, consideră că romii sunt infractori, prin urmare românii sunt considerați infractori din cauza confuziunii de nume. În timp ce românii sunt prezentați în mod pozitiv în articol, romii doar în mod negativ. Aceste fapte reprezintă discriminare în conformitate cu O.G. nr. 137/2000, republicată, art. 2 alin. (1) și (4), încălcând dreptul la demnitate garantat de art. 15 al O.G. nr. 137/2000, republicat, fiind un comportament manifestat în public care vizează crearea unei atmosfere intimidante, ostile îndreptate împotriva persoanelor aparținând comunității rome, prin asocierea unui comportament negativ, condamnabil comunității rome.

În analiza obiectului plângerii deduse soluționării, Colegiul Director se raportează și la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (în continuare CEDO) pentru a defini limita dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitate.

Privind libertatea de exprimare, CEDO analizează trei aspecte:

1. legalitatea restrângerii, și anume existența unei baze legale interne, și calitatea normei juridice (legea trebuie să fie accesibilă, precisă și previzibilă în așa fel încât să se înțeleagă restrângerea în mod clar, totodată trebuie să permită estimarea consecințelor faptelor contrare legii);

2. legitimitatea restrângerii, ceea ce trebuie să fie prevăzută de Convenție (pentru securitatea națională, integritatea teritorială, siguranța publică, apărarea ordinii, prevenirea infrafracțiunilor, protecția sănătății, moralei, reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale, pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești);

3. necesitatea restrângerii într-o societate democratică.

Privind legalitatea restrângerii, se poate constata că există o bază legală, O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, care, prin art. 15, garantează dreptul la demnitate printr-o prevedere extrem de clară și, în mod similar, prin art. 26 alin. (1) și (2) precizează sancțiunile ce pot fi aplicate. Atât prevederea legală, cât și jurisprudența CNCD în domeniu permit estimarea consecințelor faptelor contrare legii.

Legitimitatea restrângerii este dată de necesitatea protejării drepturilor altora. Această legitimitate este subliniată și de Decizia nr. 62/18.01.2007 a Curții Constituționale, care consideră că dreptul la demnitate este una dintre valorile supreme, iar lezarea acestui drept poate fi sancționată chiar și penal: „Obiectul juridic al infracțiunilor de insultă și calomnie, prevăzute de art. 205 și, respectiv, art. 206 C.pen., îl constituie demnitatea persoanei, reputația și onoarea acesteia. Subiectul activ al infracțiunilor analizate este necircumstanțiat, iar săvârșirea lor se poate produce direct, prin viu grai, prin texte publicate în presa scrisă sau prin mijloacele de comunicare audiovizuale. Indiferent de modul în care sunt comise și de calitatea persoanelor care le comit – simpli cetățeni, oameni politici, ziariști etc. – faptele care formează conținutul acestor infracțiuni lezează grav personalitatea umană, demnitatea, onoarea și reputația celor astfel agresați. Dacă asemenea fapte nu ar fi descurajate prin mijloacele dreptului penal, ele ar conduce la reacția de facto a celor ofenșați și la conflicte permanente, de natură să facă imposibilă conviețuirea socială, care presupune respect față de fiecare membru al colectivității și prețuirea în justa măsură a reputației fiecăruia. De aceea, valorile menționate, ocrotite de Codul penal, au statut constituțional, demnitatea omului fiind consacrată prin art. 1 alin. (3) din Constituția României ca una dintre valorile supreme”.

Privind necesitatea restrângerii într-o societate democratică, CEDO a elaborat un set de principii:

a) libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale societății democratice și una dintre condițiile de bază ale progresului societății și ale autorealizării individuale (*Glimmerveen și Hagenbeek c. Olanda*, 8348/78 și 8406/78, 11.10.1979; *Otto-Preminger-Institute c. Austria*, nr. 13470/87, 20.09.1994, §49; *Wingrove c. Regatul Unit*, nr. 19/1995/525/611, 25.11.1996, §52 ș.a.);

b) libertatea de exprimare nu vizează doar informațiile sau ideile primite favorabil sau considerate a fi inofensive sau indiferente, ci și cele care ofensează, șochează sau incomodează statul sau orice parte a populației; acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și înțelegerii, fără de care nu poate exista o societate democratică; libertatea de exprimare are și excepții, dar care trebuie interpretate în mod strict, iar necesitatea oricărei restrângerii trebuie stabilite în mod convingător (*Glimmerveen și Hagenbeek c. Olanda*, nr. 8348/78 și 8406/78, 11.10.1979; *Otto-Preminger-Institute c. Austria*, nr. 13470/87, 20.09.1994, §49 ș.a.)

c) exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități (*Glimmerveen și Hagenbeek c. Olanda*, nr. 8348/78 și 8406/78, 11.10.1979 ș.a.); astfel, între altele, este legitimat să se includă obligația de a evita pe cât se poate expresii care, în mod gratuit, ofensează alții, profanează sau care reprezintă o ingerință în drepturile lor, care astfel nu contribuie la orice formă de dezbatere publică capabilă de a duce la un progres al relațiilor umane (*Otto-Preminger-Institute c. Austria*, nr. 13470/87, 20.09.1994, §49; *Wingrove c. Regatul Unit*, nr. 19/1995/525/611, 25.11.1996, §52 ș.a.);

d) toleranța și respectarea demnității umane constituie fundamentul democrației și societății pluraliste, prin urmare este necesar ca în societățile democratice să se sancționeze sau chiar să se prevină orice formă de expresii care diseminează, incită, promovează sau justifică ura bazată pe intoleranță, cu condiția ca orice formalitate,

condiție, restricție sau amendă impusă să fie proporțională cu legitimitatea invocată (*Gündüz c. Turcia*, nr. 35071/97, 4.12.2003, §40 ș.a.);

e) art. 17 al Convenției previne ca grupurile totalitare să exploateze în propriul interes principiile enunțate, întrucât scopul acestor grupări este de a distruge drepturile și libertățile; această prevedere se referă și la activitățile politice (*Glimmerveen și Hagenbeek c. Olanda*, 8348/78 și 8406/78, 11.10.1979 ș.a.);

f) anumite expresii concrete reprezintă un limbaj al urii, care pot insulta indivizi sau grupuri de persoane, iar aceste expresii nu se bucură de protecția art. 10 al Convenției [*Jersild c. Danemarca* (Marea Cameră), nr. 15890/89, 23.09.1994, §35; *Gündüz c. Turcia*, nr. 35071/97, 4.12.2003, §41 ș.a.];

g) se poate invoca necesitatea restrângerii libertății de exprimare în situația în care există o nevoie publică urgentă; statele au o anumită marjă de apreciere privind existența nevoii, dar această apreciere se completează cu supervizarea europeană atât a legislației cât și a modului de aplicare al legislației de instanțele independente; CEDO este împuternicită să ofere interpretarea în ce măsură restricția sau sancționarea este reconciliabilă cu libertatea de exprimare (*Otto-Preminger-Institute c. Austria*, nr. 13470/87, 20.09.1994, §50; *Wingrove c. Regatul Unit*, nr. 19/1995/525/611, 25.11.1996, §53; *Gündüz c. Turcia*, nr. 35071/97, 4.12.2003, §38 ș.a.);

j) în exercitarea supervizării, CEDO analizează atât conținutul, cât și contextul afirmațiilor în cauză; restrângerea trebuie să fie proporțională cu legitimitatea restrângerii, autoritățile trebuie să justifice relevanța și suficiența lor [*Jersild c. Danemarca* (Marea Cameră), nr. 15890/89, 23.09.1994, §31 ș.a.]; orice formalitate, condiție, restricție sau penalitate impusă considerată a fi necesară într-o societate democratică pentru sancționarea sau chiar prevenirea discriminării trebuie să fie proporționată cu scopul legitim urmărit (*Otto-Preminger-Institute c. Austria*, nr. 13470/87, 20.09.1994, §49 ș.a.);

k) stabilirea pedepselor este în principiu de competența instanțelor naționale, CEDO consideră totuși că aplicarea pedepsei închisorii pentru o infracțiune în domeniul presei nu este compatibilă cu libertatea de exprimare a jurnaliștilor, decât în circumstanțe excepționale, mai ales atunci când au fost grav afectate alte drepturi fundamentale, ca de exemplu în cazul utilizării limbajului urii sau incitării la violență (*Cumpănă și Mazăre c. România*, nr. 33348/96, 17.12.2004, §115 ș.a.).

Colegiul a reținut și faptul că CEDO, prin jurisprudență, arată că discriminarea etnică este atât de gravă, întrucât în situația acestui tip de discriminare se poate invoca, în unele situații, și art. 3 al Convenției europene a drepturilor omului referitor la tratamente inumane ori degradante. Fosta Comisie europeană a drepturilor omului în cauza *Asiaticilor Est Africani c. Marea Britanie* a pronunțat prima decizie a unei instanțe internaționale prin care s-a precizat că discriminarea poate constitui una din formele de „tratament degradant”, interzise ca parte a dreptului de a nu fi supus torturii. Comisia a susținut că „diferit de orice considerație privind art. 14 al Convenției, discriminarea bazată pe rasă poate, în anumite circumstanțe, să constituie în sine tratament degradant în sensul art. 3 al Convenției”. Comisia a subliniat că „o importanță specială trebuie acordată discriminării rasiale și că în mod public a diferenția un grup de persoane sub aspectul tratamentului bazat pe rasă poate constitui, în anumite circumstanțe, o formă specială de afront adusă demnității

umane”. Astfel, „tratamentul diferențiat aplicat unui grup de persoane datorită rasei poate fi capabil a constitui tratament degradant în circumstanțe în care tratamentul diferențiat pe baza altor criterii, precum limba, nu ar pune astfel de probleme” (Cauza *Asiaticilor Est Africani c. Marea Britanie*, nr. 4403/70, 14.12.1973, în același sens vezi cauza *Cipru c. Turcia*, 2002, cauza *Moldovan ș.a. c. România*, nr. 2, 12.07.2005).

Colegiul Director a fost în nenumărate rânduri sesizat cu privire la sintagme, termeni, exprimări folosite la adresa unor persoane aparținând unor minorități etnice sau altor minorități, care au considerat că sunt discriminate sub aspectul dreptului la demnitate personală. Referindu-ne la afirmații care pot face obiectul unor plângeri deduse soluționării, astfel cum Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a statuat în jurisprudența sa, este necesară constatarea existenței/ inexistenței afirmațiilor, precum și examinarea întregului complex de împrejurări în care cuvintele au fost rostite. Astfel, utilizarea unor sintagme precum „țigan/ țigani”, „rom/ romi”, „homosexuali”, „sidos” „cioară/ ciori” etc., referitoare la anumite categorii de persoane trebuie analizate contextual raportate la întreg, având în vedere modul și locul în care au fost făcute, motivul, declarațiile, articolele, publicațiile, titlul articolelor cât și conținutul acestora, punctele de vedere ale celor care le-au scris sau prezentat, modul și contextul în care au fost făcute precum și impactul, efectul acestora (Hotărârea nr. 212/02.09.2005 privind folosirea expresiilor „homosexual”, Hotărârea nr. 323/28.11.2005 privind afirmații de genul „romi... Ei ne fac de răs...”, Hotărârea nr. 9/17.01.2006, Hotărârea nr. 416/28.11.2007, Hotărârea nr. 92/23.05.2007 privind folosirea expresiilor „țigani” „țigancă”, Hotărârea nr. 165/06.06.2006, Hotărârea nr. 222/27.08.2007 privind afirmații la adresa minorității maghiare, Hotărârea nr. 251/07.06.2006 privind afirmații de genul „cioară”, Hotărârea nr. 180/17.07.2007 privind afirmații de genul „romi” și altele).

În Hotărârea nr. 384/22.04.2008 cu privire la utilizarea sintagmei „țigan” sau „rom”, Colegiul a luat act de Convenția Cadru pentru protecția minorităților naționale adoptată la Strasbourg la 1.02.1995 și ratificată de România prin Legea nr. 33/1995¹: „Astfel cum prevede art. 3 alin. (1) al Convenției «Orice persoană aparținând unei minorități naționale are dreptul să aleagă liber dacă să fie tratat sau nu ca atare și nici un dezavantaj nu poate rezulta dintr-o asemenea alegere ori din exercițiul drepturilor legate de acesta». De altfel, în Avizul privind România, din anul 2001, Comitetul Consultativ al Convenției Cadru arată *expressis verbis* că «Posibilitatea de a se recunoaște sau nu în denumirea adoptată pentru a desemna minoritatea constituie unul din aspectele esențiale a acestui drept». Or, Comitetul Consultativ al Convenției Cadru pentru protecția Minorităților Naționale, în același aviz privind România, constată «că numeroși reprezentanți ai comunității rome refuză să fie denumiți *țigani*, în principal din cauza conotației peiorative legată de perioada de robie»². De altfel, în acest context, este extrem de relevantă Recomandarea de Politică Generală nr. 3 privind combaterea rasismului și intoleranței împotriva Romilor/ Țiganilor, prin care Comisia Europeană împotriva Rasismului și

¹ M.Of. nr. 82 din 4.05.1995.

² A se vedea avizul consultativ din 2001, parag. 21, p. 7.

Intoleranței «recomandă statelor membre ale Consiliului Europei să asigure că denumirea utilizată oficial pentru diferitele comunități de Romi/ Țigani reprezintă denumirile prin care comunitățile în cauză, doresc să fie cunoscute» (...) Terminologia utilizată cu privire la minoritatea romilor a cunoscut modificări în plan național, la nivelul statelor membre și în plan internațional atât la nivelul Consiliului Europei, a Națiunilor Unite sau a Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa, cât și la nivelul Uniunii Europene. Or, modificările survenite au reprezentat rezultatul manifestării de voință a reprezentanților minorității în cauză. În acest sens, se observă cu ușurință că în ultimii 10 ani denumirile minorității în speță au fost «Romi», «Romi și Sinti», «Romi și Travellers», «Romi, Sinti și Travellers» cuprinzând diversitatea grupurilor din interiorul minorității rome ori a celor similare, fără a fi identificate drept romi, astfel cum este cazul Travellers. Este adevărat că, inițial, denumirile au cuprins și termenul «țigani», însă astfel cum arată și Înalțul Comisar OSCE pentru Minorități Naționale, termenul «Țigan» a fost înlocuit cu «Rom», «țigan», fiind un termen considerat de majoritatea romilor peiorativ, în considerarea preferinței multor Romi care sunt activi în cadrul mișcărilor internaționale și naționale privind drepturile Romilor». În prezent, documentele oficiale ale Uniunii Europene, ale Consiliului Europei, ale Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa, ale Organizației Națiunilor Unite, organizații la care România este parte, utilizează termenul «Romi», comunități de Romi» (Hotărârea CNCD nr. 384/22.04.2008).

Colegiul este de opinie că jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului este extrem de relevantă în cauză, cu atât mai mult cu cât au fost adresate plângeri *c. România*, între altele și cu privire la modalitatea în care, în anumite circumstanțe, reprezentanții autorităților statului au catalogat persoanele aparținând minorității romilor, prin sintagma „țigan”. Colegiul ia act de cauza *Nachova ș.a. c. Bulgaria*, având ca obiect, între altele, declarația unui reprezentant al statului împotriva aplicanților, care, în exercițiul atribuțiilor de serviciu, conform unor mărturii testimoniale, a exclamat „afurisiți de țigani”. În hotărârea pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, la 26.02.2004, paragraf 162, Curtea a considerat că orice probă de abuz verbal rasist făcut de un agent de aplicare a legii în cursul unei operațiuni care implică utilizarea forței împotriva persoanelor dintr-o minoritate etnică sau oricare alta este extrem de relevantă la stabilirea existenței sau nu a violenței nelegale, induse de ură. Acolo unde astfel de probe apar pe parcursul investigației, trebuie verificate și-dacă se confirmă-declanșată o examinare corespunzătoare a tuturor aspectelor de fapt pentru a descoperi orice posibil motiv rasist. Acest lucru nu a fost realizat în cazul prezent”. În hotărârea pronunțată în cauză de Marea Camera a Curții, la 6.07.2005, la paragraf 153, Curtea consideră sintagma „afurisiți de țigani” ca fiind o exprimare rasistă care ar fi trebuit să determine autoritățile în speță să verifice declarațiile martorului”. De altfel, Curtea Europeană a constatat încălcarea art. 2 privind dreptul la viață, împreună cu art. 14 privind dreptul la nediscriminare, sub aspect procedural (Cauza *Nachova ș.a. c. Bulgaria*).

Colegiul ia act de Cauza *Moldovan ș.a. c. România nr. 2*, având ca obiect, de asemenea, remarci cu caracter discriminatoriu cu privire la originea etnică a aplicanților, făcute de autorități ale statului, instanțe de judecată sau reprezentanți ai autorităților locale. În hotărârea pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor

Omului, la parag. 111, Curtea a reținut că „referirile la onestitatea reclamanților și la modul acestora de viață, efectuate de unele autorități publice investite cu soluționarea plângerilor reclamanților (a se vedea deciziile instanțelor civile și penale și observațiile primarului comunei Chetani, parag. 44, 66 și 71 de mai sus) par a fi, dată fiind absența oricărei fundamentări, esențialmente discriminatorii”. În acest context, Curtea reamintește că orice discriminare rasială poate constitui prin ea însăși un tratament degradant, în sensul art. 3 din Convenție. Asemenea observații trebuie apreciate ca fiind un factor agravant în analiza plângerii reclamanților referitoare la încălcarea art. 3 din Convenție. Potrivit parag. 44 din „în data de 17.07.1998, Tribunalul Mureș a pronunțat soluția asupra laturii penale a cauzei. În considerentele hotărârii au fost reținute următoarele: „(...) Procentul romilor față de restul etniilor este de 14%, iar modul de viață marginal al unor categorii de țigani și în special al celor care s-au stabilit în localitate după anul 1989 au generat grave tensiuni cu populația majoritară. În general, datorită condițiilor de viață, respingerii unor valori morale acceptate de restul comunității, țiganii s-au automarginalizat manifestându-se agresiv, nerecunoscând și încălcând premeditat normele juridice instituționalizate în societate. Cei mai mulți dintre țigani erau fără ocupație, întreținându-se din munci ocazionale, sustrageri și alte activități ilicite. Desființându-se vechea formă de proprietate, alături de ceilalți membri ai comunității, țiganii au primit loturi în folosință pe care nu le-au lucrat, ocupându-se de sustrageri comise în grup și cu violență, ținta activităților infracționale fiind proprietatea privată, ceea ce a declanșat atitudini de revoltă și respingeri mai puternice decât cele anterioare. Grupuri de țigani au declanșat conflicte cu tinerii din localitate, față de care s-au manifestat agresiv, sustrăgându-le cu forța bani sau alte bunuri. Mai mult, conduita grupurilor de țigani s-a manifestat prin injurii, insulte și folosirea de cuvinte triviale în public (...) În realitate, infracțiunile comise de țigani au fost mult mai numeroase, dar nu au ajuns să fie judecate (...)”.

Curtea Europeană a apreciat că discriminarea etnică la care reclamanții au fost supuși în mod public prin modul de soluționare a petițiilor acestora de către autorități, precum și condițiile locative ale reclamanților au adus atingere demnității lor umane, constituind, în lumina circumstanțelor cauzei, tratamente degradante în sensul art. 3 din Convenție. De asemenea, Curtea a constatat în circumstanțele particulare ale cauzei, încălcarea art. 14 privind dreptul la nediscriminare împreună cu art. 6 privind dreptul la un proces echitabil și art. 8 privind dreptul la viața intimă familială și privată (*Cauza Moldovan ș.a. c. România*³).

Colegiul observă că aspecte similare au fost deduse soluționării în *Cauza Iren Gergely c. România*, aplicanta susținând că „violențele suferite ca rezultat al atacurilor împotriva sa au fost în mod predominant determinate de apartenența romă. În particular, aceasta s-a plâns cu privire la remarcile făcute de procuror cu privire la etnia sa în cursul procedurilor ulterioare evenimentelor și în special cu privire la folosirea termenului «țigan»” [parag. 4 alin. (1) și alin. (6)]. Paragraful 12 al hotărârii Curții Europene în cauza *Cauza Iren Gergely c. România* consemnează că „Procurorul a concluzionat că infracțiunile au fost săvârșite «datorită actelor serioase,

³ M.Of. nr. 317 din 10 aprilie 2006, parag. 44, 66, 71, 111, 113, 114, 140.

provocatoare ale victimelor» descrise după cum urmează: «... în August 1990 câțiva țigani din Cașinul Nou s-au comportat într-o manieră contrară bunelor moravuri. Au deranjat ordinea publică, ceea ce a agravat conflictul cu... populația (ne-romă). Aceste (conflicte)... au culminat când țiganii au consumat alcool în barul public, și apoi... fără nici un aparent motiv au început să bată trecătorii pașnici. În acest context, ceilalți locuitori (ne-romi) au decis să-i urmărească pe țigani în afara satului. Pentru a-i determina să plece și să nu se întoarcă în sat, au decis să dea foc caselor (romilor)». Prin Hotărârea pronunțată de Curtea europeană a drepturilor omului, în 26.04.2007, s-a luat act de declarația unilaterală a Guvernului, în special de angajamentele asumate și cauza a fost scoasă de pe rolul Curții. Acest fapt s-a realizat având în vedere că, în speță, între altele, s-a recunoscut că «anumite remarci au fost făcute de unele autorități cu privire la originea romă a reclamantei» și că „evenimentele deduse soluționării pun în discuție încălcarea art. 3 (interzicerea torturii), art. 6 (dreptul la proces echitabil), art. 8 (dreptul la viața privată), art. 13 (dreptul la remediu efectiv) și art. 14 (dreptul la nediscriminare)». Guvernul și-a asumat angajamentul implementării unor măsuri cu caracter general pentru combaterea discriminării în sistemul judiciar precum și plata unor sume de bani cu titlu de daune pentru reclamantă”.

Similar, Colegiul ia act de Cauza *Kalanyos ș.a. c. România* în care aplicanții s-au plâns cu privire la faptul că „autoritățile locale s-ar fi pronunțat în sensul în care romii însăși, sau „țiganii” astfel cum au spus-o, „sunt de învinovățit pentru ceea ce s-a întâmplat”, devreme ce „fură pentru a trăi și sunt agresivi față de alte persoane” (parag. 2 din Decizia finală de admisibilitate, 19.05.2005). Prin hotărârea pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în 26.04.2007, s-a luat act de declarația unilaterală a Guvernului, în special de angajamentele asumate și cauza a fost scoasă de pe rolul Curții. Similar Cauzei *Iren Gergely c. România*, acest fapt s-a realizat având în vedere că, în speță, între altele, s-a recunoscut că „anumite remarci au fost făcute de unele autorități cu privire la originea romă a reclamantilor și că „evenimentele deduse soluționării pun în discuție încălcarea art. 3 (interzicerea torturii), art. 6 (dreptul la proces echitabil), art. 8 (dreptul la viața privată), art. 13 (dreptul la remediu efectiv) și art. 14 (dreptul la nediscriminare). De asemenea, Guvernul și-a asumat angajamentul implementării unor măsuri cu caracter general pentru combaterea discriminării în sistemul judiciar precum și plata unor sume de bani cu titlu de daune pentru reclamantii” (parag. 15, 19).

În Cauza *Vasile Tănase ș.a. c. România*, aplicanții s-au plâns, între altele, că judecătorii care au soluționat plângerile lor au avut o atitudine disprețuitoare față de ei pe parcursul procesului, denumindu-i în mod repetat prin peiorativul „țigani”. De asemenea, instanța de judecată a stabilit evenimentele în cauza, folosind termenul „țigani”. Spre exemplu instanța a reținut că „urmare a uciderii unui locuitor (ne-rom) de către țigan... mai mult de două mii de persoane... s-au adunat. În mod spontan, au fost... de acord să alunge țiganii din sat, să le distrugă și să le dea foc bunurilor... În 7.05.1991, încă tulburați de eveniment, urmare reîntoarcerii țiganilor alungați... persoanele indicate au dat foc altor patru case aparținând țiganilor”. Având în vedere susținerile părților, Curtea Europeană a considerat că obiectul plângerii pune în discuție aspecte serioase în fapt și în drept din perspectiva Convenției, ceea ce

presupune examinarea plângerii, astfel încât plângerea a fost declarată admisibilă (decizia finală de admisibilitate, 19.05.2005, parag. 2.3; parag. 3).

Colegiul ia act, de asemenea, de Cauza *Cobzaru c. România* soluționată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Reclamantul s-a plâns, între altele, că „originea sa etnică a fost cunoscută de ofițerii de poliție și că originea sa etnică a fost în mod deschis și repetat folosită de către autoritățile investigatoare ca un factor determinant împotriva plângerii sale cu privire la abuzul poliției”. Curtea Europeană reține în parag. 28 și 31 al Hotărârii din 26.07.2007 că „... procurorul a luat act de faptul că atât reclamantul cât și tatăl său sunt cunoscuți ca «elemente antisociale predispuse la violență și furt», în conflict constant cu «membrii grupului lor etnic» ... Procurorul a conchis că pentru «motive evidente» C.M. «de asemenea un țigan», a refuzat să recunoască că l-ar fi bătut pe reclamant. Procurorul a considerat că declarația dată de V.L., ... nu putea fi luată în considerare devreme ce și ea era țigancă – și în special, verișoara reclamantului-astfel încât mărturia ei a fost nesinceră și subiectivă». ... Procurorul Militar Șef a respins cererea de apel a reclamantului pe motivul că nu au fost reținute probe în sensul în care ofițerii de poliție au lovit reclamantul «un țigan de 25 de ani bine cunoscut pentru scandaluri și întotdeauna implicat în bătăi... »”.

În parag. 98-101 al Hotărârii, Curtea Europeană reține: „Nu doar că procurorii nu au încercat să investigheze comportamentul polițistului implicat în violențe, pentru a verifica, spre exemplu, dacă a fost implicat în trecut în incidente similare sau dacă a fost acuzat de sentimente anti-rome, însă procurorii au făcut remarci tendențioase în relație cu originea romă a aplicantului pe parcursul investigației⁴. Nicio justificare nu a fost prezentată de Guvern cu privire la aceste remarci. Curtea a constatat anterior că remarci similare făcute de autorități judiciare române cu privire la aplicanți romi sunt pur discriminatorii și le-a luat în considerare ca un factor agravant în examinarea plângerilor sub aspectul art. 3 din Convenție, în cazul *Moldovan ș.a. c. România nr. 2*, cererile nr. 41138/98 și 64320/00, hotărârea din 12.07.2005, parag. 108 la 114 și 120, 121). 1. În cazul de față, Curtea consideră că remarcile tendențioase făcute de procurori în relație cu originea etnică a aplicantului denotă o atitudine generală discriminatorie a autorităților, ce reîntărește convingerea aplicantului că orice remediu în cazul său este pur iluzoriu. 2. Având în vedere aceste elemente, Curtea consideră că eșecul agenților responsabili cu aplicarea legii de a investiga posibile motive rasiste în tratamentul aplicat aplicantului combinat cu atitudinea acestora pe parcursul investigațiilor, constituie discriminare corelativ drepturilor aplicantului, contrar art. 14 împreună cu art. 3 sub aspectul său procedural și art. 13. Astfel, în cauză se constată încălcarea art. 14 al Convenției împreună cu art. 3 sub aspectul său procedural și art. 13”.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a soluționat Cauza *Stoica c. România*, prin Hotărârea din 4.03.2008. Aplicantul s-a plâns, între altele, cu privire la dreptul de a nu fi supus la rele tratamente, inumane sau degradante împreună cu dreptul de a nu fi supus discriminării. Astfel cum rezultă din circumstanțele de fapt, „în exercițiul atribuțiilor de serviciu în fața unei comunități locuite de romi, sergentul D.T. a întrebat un localnic dacă este „țigan” sau „român”? Când F.L. a răspuns că este

⁴ A se vedea parag. 28 și 31.

«țigan», vice-primarul s-a adresat ofițerilor de poliție și gardienilor publici «să fi dea o lecție» acestuia precum și celorlalți». În raport cu circumstanțele plângerii, Curtea precizează în parag. 122-132 al hotărârii: „122. Curtea nu este satisfăcută că procurorul militar nu a analizat în nici un sens remarcile din cadrul raportului Poliției ...ce descrie alegația comportamentului agresiv al localnicilor ca „pur țigănesc”, deși astfel de remarci sunt în mod clar stereotipe. 128. ... Curtea reiterează că localnicii au susținut că ofițerii de poliție l-au întrebat pe F.L. dacă este «țigan sau român» înainte de a-l lovi, la solicitarea vice-primarului de a da romilor «o lecție». De asemenea, disputa cu vice-primarul în acea seară, are la bază elemente rasiste. Mai mult, Curtea consideră că remarcile din raportul poliției care descriu comportamentul agresiv al localnicilor ca fiind «pur țigănesc», sunt clar stereotipe și demonstrează că ofițerii de poliție nu au fost neutri din punct de vedere rasial, fie în timpul incidentelor fie pe parcursul investigației. ... 131. Astfel, în cauza de față, probele care indică motivele rasiale ce au stat la baza acțiunilor ofițerilor de poliție sunt clare, atât procurorul responsabil cu investigația penală, cât și Guvernul neputând explica în alt fel incidentele, sau, să prezinte argumente că incidentele au fost neutre din punct de vedere rasial. 132. În consecință a existat o încălcare a art. 14 al Convenției împreună cu art. 3”.

Revenind la obiectul plângerii, Colegiul nu poate face abstracție de faptul că în cazul autorului, care este ziarist sau politician membru al opoziției și care își exprimă ideile și opiniile cu privire la aspecte politice, politicieni, funcționari publici etc., marja de apreciere a autorităților este restrânsă iar protecția libertății de exprimare este maximă. În cazul autorului, funcționar public sau persoană privată care își exprimă opinia sau ideile cu privire la aspecte ce privesc o altă persoană privată, marja de apreciere este întinsă și protecția libertății de exprimare este restrânsă. Or, în cazul de față Colegiul observă că părțile reclamate acționează în virtutea rolului de ziarist cu privire la chestiuni de interes public însă nu vizează aspecte politice, politicieni sau funcționari care exercită autoritatea de stat cât chestiuni ce vizează percepția publicului național sau din străinătate cu privire la cetățenii romani, în strânsă legătură cu apartenența etnică.

Cu privire la obiectul sesizării dedus soluționării, nu se poate aprecia în mod izolat că utilizarea per se a termenului țigan ar fi de natură discriminatorie, însă Colegiul observă că modalitatea de prezentare a situației ce face obiectul articolului este de natură a reține o deosebire pe baza apartenenței etnice, ce are ca efect o interferență asupra dreptului la demnitate personală, în sensul prevederilor art. 2 alin. (1) din O.G. nr. 137/2000, republicată. Apartenența etnică a unei persoane nu poate fi privită ca relevantă în legătură cu săvârșirea anumitor fapte, în mod special prin degrevarea de apartenența națională (cetățenie) în raport cu unele persoane și imputarea anumitei origini etnice spre deosebire de altele, în condițiile în care și unii și alții sunt cetățenii aceluiași stat.

Aplicând principiile CEDO, Colegiul director constată că cele afirmate în articolele menționate, publicate de ziarul reclamat nu au valoare de informație de interes public, nu contribuie la nicio formă de dezbatere publică capabilă de a duce la un progres al relațiilor umane, ci ofensează în mod gratuit o comunitate. Această formă de expresie diseminează, incită, promovează ura bazată pe intoleranță, prin urmare trebuie sancționată. Manifestările antirome doar din ultimul secol arată că această comunitate este extrem de vulnerabilă devenind des ținta manifestărilor xenofobe, iar

studiile în domeniu relevă că stereotipurile adânc înrădăcinate în societate produc efecte grave⁵.

Trebuie subliniat că art. 2 alin. (1) din O.G. nr. 137/2000 republicată se referă atât la tratamentul care „are ca scop” cât și la tratamentul care „are ca efect” atingerea unor drepturi prevăzute de lege. Astfel, reținând că în cauză se poate reține efectul atingerii demnității personale, Colegiul recomandă părților reclamate să manifeste exigență în raport cu modul în care se exercită dreptul la libertatea de exprimare din prisma reputației sau a drepturilor altora, pentru a asigura respectarea demnității personale și a principiului nediscriminării, garantate în România prin Constituție și O.G. nr. 137/2000, republicată.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, cu unanimitatea de voturi ale membrilor prezenți la ședință

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Faptele sesizate de petent reprezintă discriminare conform art. 2 alin. (1) și aduc atingere dreptului la demnitate conform art. 15 al O.G. nr. 137/2000, republicată;
2. Recomandă părților reclamate să manifeste exigență în raport cu modul în care se exercită dreptul la libertatea de exprimare din prisma reputației sau a drepturilor altora, pentru a asigura respectarea demnității personale și a principiului nediscriminării, garantate în România prin Constituție și O.G. nr. 137/2000, republicată;
3. O copie a prezentei hotărâri se va comunica părților.

VII. Modalitatea de plată a amenzii:

–

VIII. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată în termenul legal potrivit O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ la instanța de contencios administrativ.

Membrii Colegiului director prezenți la ședință

GERGELY DEZIDERIU – Membru
HALLER ISTVÁN – Membru
NIȚĂ DRAGOȘ TIBERIU – Vicepreședinte
PANFILE ANAMARIA – Membru
POP IOANA LIANA – Membru
VASILE VASILE-ALEXANDRU – Membru
VLAȘ CLAUDIA SORINA – Membru

⁵ *Andrei Oișteanu*, *Imaginea evreului în cultura română. Studiu de imagologie în context est-central european*, Ed. Humanitas, București, 2001.